

Врз основа на член 55 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа („Службен весник на Република Македонија” бр. 58/00, 44/02, 82/08, 167/10, 51/11 и „Службен весник на Република Северна Македонија“ 96/19 и 110/19), како и врз основа на член 50 став 6 од Законот за основно образование („Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 161/2019 и 229/20) министерот за образование и наука донесе скратена наставна програма по наставниот предмет *Босански јазик* за I одделение на деветгодишното основното образование за учебната 2020/21 година.

MINISTARSTVO ZA OBRAZOVANJE I NAUKU
BIRO ZA RAZVOJ OBRAZOVANJA

SKRAĆENI NASTAVNI PROGRAM

BOSANSKI JEZIK

Septembar 2020 godina

I Razed

DEVETOGODIŠNJE
OSNOVNO OBRAZOVANJE

1. Uvod

Skraćeni nastavni program iz nastavnog predmeta *bosanski jezik* bazira se na ciljeve/očekivane rezultate predviđeni s nastavni programom za nastavni predmet koji se redovno realizuje saglasno utvrđenom nastavnom planu.

Skraćenim programom utvrđuju se određena programska područja i nastavne jedinice koje se trebaju realizirati za 159 nastavnih dana, pri čemu se uzima u obzir i predviđeni nedjeljni fond časova utvrđen u redovni program, 6 časova nedjeljno, odnosno ukupno 192 časova.

Nastavnik tokom planiranja i realizaciji nastavnih jedinica iz skraćenog programa vodi se od ciljeva/rezultata, određenih pojmova, metoda i aktivnosti utvrđenim u redovni nastavni program.

Skraćeni nastavni program iz nastavnog programa *Bosanski jezik* u prvom razredu realizuje se u školskoj 2020/21 godini.

2. Pregled programskih područja i nastavnih jedinica

PROGRAMSKO PODRUČJE: SLUŠANJE I GOVOR (75 ČASOVA)

Nastavne jedinice:

1. Hajde da se upoznamo
2. Upoznavanje drugara i drugarica
3. Razgovor na temu: „Ja i moji drugari“
4. Razgovor na temu: „Ja i moja porodica“
5. Razgovor na temu: „Šta sam mogao/la uraditi, a šta mogu sada“
6. Razgovor na temu: „Šta ne želim biti kada porastem“
7. Razgovor na temu: „Šta ti se dopada u tvojoj učionici“
8. Razgovor na temu: „Moj prvi školski dan“
9. Predložimo pravila za ponašanje u učionici
10. Razgovor na temu: „Šta će se desiti ako ne poštujemo pravila ponašanja u učionici“
11. Šta ću biti kada porastem-pantomima
12. „Ko šta radi u školi“ – razgovor
13. Razgovor na temu: „Šta me čini sretnim“
14. Igra „Prepoznaj po liku“
15. Razgovor na temu: „Šta me ljuti“
16. Razgovor na temu „Šta me rastužuje“
17. Samostalno pričanje „Kako sam proslavio moj rođendan“
18. Razgovor na temu: „Zašto idemo u školu?“
19. Kako razgovaramo telefonom?
20. Igra „Pantomima“
21. Vježbe za pravilno disanje
22. Aktivnosti za vježbanje kulturnog obraćanja
23. Artikulacija glasova „c“ i „č“
24. „Ko gdje živi“- odgovori na postavljena pitanja
25. Način govora: brzo i sporo, glasno i tiho
26. Govorna vježba „Jesen“

27. Artikulacija glasova „ž“ i „š“
28. Artikulacija glasova „r“ i „l“
29. Razgovor na temu: „Kako se treba ponašati u prodavnici, školi, pozorištu...“
30. Artikulacija glasova „k“ i „t“
31. Artikulacija glasova „đ“ i „ć“
32. Artikulacija glasova „dž“ i „đ“
33. Artikulacija glasova „z“ „ž“
34. Od riječi do rečenice
35. Vježbe za aktivno slušanje
36. Razgovaramo na telefon
37. Zagonetke (o ljudskom tijelu, povrće, životnije...)
38. Neverbalni govor – Pokaži svoj lik i držanje tijela, kakav/kakva si kada si tužan/na, sretan/a, ljut/a
39. Reci prema izrazu lica, da li je neko sretan, ljut, tužan, uplašen...
40. Vježbe za praktikovanje rečenica za pitanje
41. Vježbe za praktikovanje rečenica za odricanje i potvrđivanje
42. Ko šta radi i čemu koristi (serija slika)
43. Razgovor na temu: „Šta bi mi rekao/la ako sam ljut/a, tužan/na...“
44. Vježbe za praktikovanje rečenica za pričanje
45. „Šta uraditi da uljepšam okolinu“
46. Govorna igra za otkrivanje ispuštenih riječi u rečenici
47. Način govorenja - Brzalice
48. Govorna igra „Na glas, na glas“
49. Pričanje događaja po sjećanju „Porodična proslava“
50. Igra „U biblioteci“
51. Slušanje s razumjevanjem – slikovnica „Narandže za svakog“
52. Vrste riječi (imena predmeta, lica)
53. Vrste riječi (imena stanja, djelovanja, praznika)
54. Verbalno rješavanje problemskih situacija
55. Vježbe za pristojno i ljubazno obraćanje
56. Aktivnosti u kojima se učenik stavlja u tuđoj ulozi prema vlastitom ili usmjerenom izboru

57. Grupisanje riječi prema konkretnom svojstvu (saobraćajna sredstva, domaće životinje)
58. Otkrij profesiju poslije razgovora
59. Riječi suprotnog značenja – govorna igra
60. Artikulacija glasova „f“ i „h“
61. Slušanje različitih glasova i zvukova
62. Slušanje tihog i glasnog snimanog govora i komentiranje razlika
63. Slušanje sporog i brzog govora i komentiranje razlika
64. Slušanje umjetničkog čitanja teksta sa strane nastavnika
65. Opisivanje ličnih iskustva povezanih telefonskim razgovorima
66. Aktivno slušanje cijelog teksta, dijelovi teksta
67. Slušanje i analiziranje priče
68. Pogodi koji su glasovi ispušteni
69. Govorna igra za otkrivanje ispuštenih riječi u rečenici
70. Imenovanje prema zajedničkom svojstvima
71. Vježbe za postavljanje pitanja i odgovora s cijelom rečenicom
72. Igra „Loto“
73. Izmišljanje rečenica prema datim riječima
74. Slušanje različitih govornih situacija i tumačenje suštine govora prema tipu rečenice (da li pita, obavještava ili odriče)
75. Razgovor o priči, basni – pita učenik, odgovara učenik)

PROGRAMSKO PODRUČJE: KNJIŽEVNOST (52 ČASOVA)

Nastavne jedinice:

1. Priče o imenu
2. Čitanje teksta (ili po izboru)
3. Obrada pjesme „ (ili po izboru)
4. Recitovanje pjesme (ili po izboru)
5. Obrada pjesme (ili po izboru)
6. Recitovanje pjesme „ (ili po izboru)

7. Obrada teksta (ili po izboru)
8. Razgovor o likovima (ili po izboru)
9. Čitanje teksta (ili po izboru)
10. Čitanje teksta (ili po izboru)
11. Čitanje teksta (ili po izboru)
12. Obrada pjesme (ili druga po izboru)
13. Recitovanje pjesme (ili po izboru)
14. Obrada teksta (ili po izboru)
15. Razgovor o likovima i mjestu gdje se dešavao događaj u tekstu (ili po izboru)
16. Obrada teksta (ili po izboru)
17. Razgovor: ko su likovi, kada i gdje se dešava radnja u tekstu „ (ili druga po izboru)
18. Čitanje teksta, opisivanje glavnih likova u tekstu (ili po izboru)
19. Opisivanje glavnih likova u tekstu (ili po izboru)
20. Čitanje elektronske slikovnice „Lutkin nos“ (ili druga po izboru)
21. Razgovor: ko su likovi, kada i gdje se dešavanja radnja u slikovnici „Lutkin nos“ (ili druga po izboru)
22. Priča ili druga po izboru)
23. Obrada teksta (ili druga po izboru)
24. Dramatizacija teksta (ili druga po izboru)
25. Obrada teksta (ili po izboru)
26. Dramatizacija teksta (ili po izboru)
27. Obrada slikovnice „Vuk i sedam jarića“
28. Razgovor: ko su likovi, gdje i kada se dešava radnja u priči „Vuk i sedam jarića“
29. Obrada priče
30. Pričanje priče
31. Legenda o mjestu življenja
32. Basna „Cvrčak i mrav“ (ili po izboru)
33. Basna „Kornjača i zec“ (ili po izboru)
34. „Priča o Raku krojaču“
35. Razgovor: ko su likovi, kada i gdje se dešava radnja teksta „Priča o Raku krojaču“
36. Obrada teksta o proljeću

37. Pričanje o tekstu o proljeću
38. Obrada teksta o ekologiji
39. Obrada teksta „Dar za mamu”
40. Razgovor: ko su likovi, kada i gdje se dešavala radnja u tekstu „Dar za mamu“
41. Obrada priče „Djeda i repa“
42. Tok i redoslijed događaja u priči “Djeda i repa”
43. Obrada pjesme
44. Basna „Roda i lisica“
45. Razgovor na temu: „Kako bi se ponašao/la da si roda ili lisica“, prema priči „Roda i lisica“
46. Prepoznaj likove iz pročitanih priča
47. Praćenje elektronske slikovnice „Kralj Ben“ (ili po izboru)
48. Tok i redoslijed događaja u slikovnici „Kralj Ben (ili druga po izboru)
49. Slikovnica „(ili druga po izboru)
50. Tok i redoslijed događaja u slikovnici „ (ili po izboru)
51. Stihotvorevina (ili po izboru)
52. Recitovanje stihotvorevine (ili po izboru)

PROGRAMSKO PODRUČJE: IZRAŽAVANJE I STVARANJE (20 ČASOVA)

Nastavne jedinice:

1. Rođendan moje domovine – razgovor po slikama
2. Opisujemo našu učionicu
3. Moj prvo školski dan – pričanje
4. „Snježana i sedam patuljaka“- prepričavanje
5. Kako smo proslavili rođendan – pričanje po sjećanju
6. Prepričavanje gledane lutkarske pretstave
7. Opisujem moje drugove
8. Izmišljamo priču prema seriji slika
9. Govorno stvaralaštvo: zima, proljeće

10. Opisujemo životinje
11. Opisujemo plodove povrća
12. Brojalice
13. Pogađamo zagonetke i izmišljamo nove zagonetke
14. Govorna igra „Dopunjuj riječima“
15. Pravimo slikovnicu za voće
16. Izmišljamo šale i neobična imena predmeta
17. Kada sam putovao na Mars – izmišljamo priču
18. Izmišljamo kraj priče
19. Govorno stvaralaštvo na temu: proljeće
20. Pravimo slikovnicu za životinje

PROGRAMSKO PODRUČJE: MEDIJUMSKA KULTURA (15 ČASOVA)

Nastavne jedinice:

1. Gledamo TV emisiju – emisija za djecu
2. Šta je radio emisija za djecu?
3. Gledamo animirani film (crtani)
4. Gledamo dječiji film
5. Pratimo dječiju seriju
6. Razgovaramo o dječijoj seriji
7. Pratimo lutkarsku pretstavu
8. Pravimo lutkarsku pretstavu
9. Pratimo pozorišnu pretstavu
10. Razgovaramo o pozorišnoj pretstavi
11. Posjeta školske biblioteke
12. Upoznajemo se s dječijim časopisima
13. Gledamo animirani film (lutkarski)
14. Razgovaramo o animiranom filmu
15. Razgledavamo i govorimo o dječijim časopisima

PROGRAMSKO PODRUČJE: PRIPREMA ZA POČETNO ČITANJE I PISANJE (30 ČASOVA)

Nastavne jedinice:

1. Razgledavamo i „čitamo“ slikovnice
2. Ilustracija i tekst u slikovnicama
3. Posmatramo i „čitamo“ simbole: semafor, WC, saobraćajni znak
4. Igra „Pismo“
5. Razlikovanje glasa na početku riječi
6. Crtanje predmeta koji počinju na određeni glas
7. Sastavljanje riječi od datih glagola
8. Dopunjavanje rečenice s riječju
9. Crtanje elemenata od različitih predmeta
10. Crtanje elemenata slova u fiksiranom prostoru
11. Igre kockama na kojima su napisana slova
12. Prepoznavanje velikih štampanih slova A
13. Prepoznavanje velikih štampanih slova M
14. Prepoznavanje velikih štampanih slova I
15. Prepoznavanje velikih štampanih slova T
16. Prepoznavanje velikih štampanih slova O
17. Riječ, glas, rečenica
18. Crtamo elemente slova
19. Prepoznavanje velikih štampanih slova N, NJ
20. Prepoznavanje velikih štampanih slova S, Š
21. Prepoznavanje velikih štampanih slova E, R
22. Prepoznavanje velikih štampanih slova J, U
23. Prepoznavanje velikih štampanih slova L, LJ
24. Prepoznavanje velikih štampanih slova K, D
25. Prepoznavanje velikih štampanih slova G, P
26. Istražujemo različitim materijalima i sredstva za pisanje

27. Prepoznavanje velikih štampanih slova Z, Ž
28. Prepoznavanje velikih štampanih slova V, B
29. Prepoznavanje velikih štampanih slova C, Č, Ć
30. Prepoznavanje velikih štampanih slova H, F
31. Prepoznavanje velikih štampanih slova D, DŽ, Đ

3. Didaktičke preporuke

Početna osnova o realizaciji skraćenog nastavnog programa iz nastavnog programa *bosanski jezik* je redovni nastavni program (programska područja, konkretni ciljevi, pojmovi, predložene aktivnosti).

Dijete iz najranije uzrasti proglašuje spontanu radoznalost i interes o svijetu oko sebe, tako da će njihova saznanja nastavnik koristiti i nadopunjavati časove iz ovog nastavnog predmeta. Učešćem u didaktičke igre, u mnogim razgovorima, vježbama i korištenjem raznovrsnih sredstava i materijala, učenici obogaćuju svoj rječnik, prepoznaju i pravilno izgovaraju glasove, što stvara dobru osnovu za opismijevanje u toku drugog razreda.

Aktivnosti će se najčešće realizovati u učionici, u stalnoj verbalnoj komunikaciji sa svojim nastavnikom, a isto tako, s korištenjem različitih vizuelnih sredstava (fotografije, aplikacije, makete, slikovnice, časopisi, radio i TV emisije, s različitim digitalnim sadržinama i sl.).

Sistematiziranjem, dopunjavanjem i restrukturiranjem iskustvenih znanja učenika i njihovo povezivanje s naučnim saznanjima, dječija znanja se nadograđuju, provjeravaju i primjenjuju. Organizirane aktivnosti omogućavaju učeniku da se upozna s književnim djelima, usvajanju osnovnih pojmova iz medijske kulture, prepoznavanje velikih štampanih slova bosanske latinice.

Nastavni čas je s vremenom od 30 minuta. Tokom planiranja nastavnog časa potrebno je da nastavnik skрати uvodni dio na najviše 5 minuta i odgovarajućim tehnikama da uvede i motiviše učenike za realizaciju ciljeva u učeničko-poučavajućim aktivnostima. Metode i aktivnosti za poučavanje učenika, treba prilagoditi vremenom časa, a pri tom održati kvalitet

poučavanja i učenja Učeničko-poučavajuće aktivnosti trebaju trajati 20 minuta. Najefikasnije metode učenja u nastavi iz bosanskog jezika su one metode koje učenike stavljaju u adekvatnoj aktivnoj poziciji u procesu sticanja znanja i vještina. To znači da svaki učenik/učenica treba da se opusti i da aktivno učestvuje u govorne vježbe, igre, vježbe za artikulaciju i diskriminaciju glasova, u dramatizacijama, aktivnostima za govorno stvaralaštvo, aktivno da sluša pri čitanju tekstova, praćenje filmova i sl. Polazeći od ciljeva učenja, uvijek kada je moguće, u procesu učenja treba omogućiti učenicima izbor različitih aktivnosti i sadržina saglasno njihovim subjektivnim interesima. Potrebno je da nastavnik kreira situacije učenja u kojima će do izražaja doći različite aktivnosti koje omogućavaju različite načine učenja, korištenja različitih sredstava, materijala i izvora učenja. Nastavnik može koristiti različite digitalne sadržine, koje će objašnjavati učenicima sa ciljem da razumiju ono što se uči. On može sam spremati/prilagođavati sadržine adekvatne nastavnom predmetu iz bosanskog jezika ili da koristi izrađene e-sadržine koje su na raspolaganju na EduIno itd. U završnom dijelu časa sumira se šta je urađeno, objašnjava se šta je nejasno ili nisu razumjeli, učenici simbolima pokazuju kako su se osjećali na času, šta im je bilo najinteresantnije i sl.

Efikasna realizacija nastavnih jedinica u ovom nastavnom programu, posebno za formiranje pojmova sa strane učenika, puno zavisi od primjene integrirane metode, a isto tako, preporučuje se fleksibilnost u organizaciji nastave. To se omogućuje maksimalnim poštovanjem holističkog prilaza realizaciji dnevne teme, odnosno nastavnih časova za jedan nastavni dan. To znači da pri planiranju dnevne teme/časovi *bosanskog jezika* maksimalno se koriste mogućnosti za integrirano povezivanje časova iz drugih nastavnih predmeta.

Realizacija programskih ciljeva i postizanje očekivanih rezultata u okvirima jednog nastavnog časa s vrijemetrajanjem od 30 minuta je olakšano sa smanjenim brojem učenika s fizičkim prisustvom u učionici (15-20 učenika), s čim se značajno dobija na vremenu tokom dijagnosticiranja predznanja učenika, kao i tokom provjere učeničkih postizanja za vrijeme časa, a s tim ostaje više vremena da se nastavnik posveti realizaciji raznovrsnih sadržina s učeničko-poučavajućim aktivnostima.

Tokom realizacije nastavnih časova iz nastavnog predmeta *bosanski jezik* s fizičkim prisustvom učenika u učionici obavezno se poštuju protokoli za fizičku distancu i ličnu zaštitu.

Ukoliko se nastava realizuje s učenjem na daljinu, kada postoje potrebni tehnički uslovi nastavnik omogućuje učenicima koji su kod kuće da se u isto vrijeme uključe i prate časove koji se obavljaju u učionici. Ako ne mogu da se uključe, onda nastavnik pravi raspored u koliko će početi nastava na daljini, pri čemu svaki nastavni čas isto tako traje 30 minuta.

E-sadržine se koriste s ciljem da se podstiče interes učenika za nastavni predmet, lakše da se zapamti i da se razumije određena sadržina, kako da se primjeni stečeno znanje. E-sadržine koje nastavnik izrađuje ili ih bira trebaju biti multimedijalni, odnosno da imaju tekst, animaciju, zvuk, prezentaciju, ali i da budu dostupni za učenje na daljinu. Izrađene e-sadržine trebaju odgovarati uzrastu učenika i ciljevima/rezultatima nastavnog programa. Nastavnik prezentuje spremljene E-sadržine, a onda objašnjava, razgovara s učenicima, postavlja pitanja i daje smjernice za samostalni rad.

Domaće zadatke/samostalne zadatke za učenike koje zadaje nastavnik trebaju biti usaglašeni s uzrastom učenika.

4. Normativ za nastavni kadar

Skraćeni nastavni program realizuje nastavnik saglasno normativu za nastavni kadar u redovnom nastavnom program.

Скратената наставна програма по предметот Босански јазик за прво одделение на деветгодишното основно образование ја утврди

Арх. Бр. 12-10262/1

01.10.2020

Министер за образование и наука

Мила Царовска